Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI FUNCȚIEI PUBLICE A UNIUNII EUROPENE (Ședință plenară)

1 iulie 2010*

„Funcție publică — Funcționari — Pensie de urmaș — Articolul 79 din statut — Articolul 18 din anexa VIII la statut — Soț supraviețuitor — Recunoaștere a calității de soț supraviețuitor pentru două persoane — Reducere cu 50 % — Încredere legitimă — Normă de concordanță”

În cauza F-45/07,

având ca obiect o acțiune formulată în temeiul articolelor 236 CE și 152 EA,

Wolfgang Mandt, cu domiciliul în Kreuztal (Germania), reprezentat de B. Kolb, avocat,

reclamant,

împotriva

Parlamentului European, reprezentat inițial de doamna K. Zejdová și de domnii J. F. de Wachter și U. Rösslein, în calitate de agenți, iar ulterior de domnul J. F. de Wachter și de doamnele K. Zejdová și S. Seyr, în calitate de agenți,

pârât,

susținut de

Kurt-Wolfgang Braun-Neumann, decedat la 9 octombrie 2009, având ca unic moștenitor pe **Shirley Meyer**, cu domiciliul în Bedburg-Hau (Germania), care reia concluziile prezentate de autorul său, aceasta fiind reprezentată de P. Ames, avocat,

intervenient,

TRIBUNALUL FUNCȚIEI PUBLICE (Ședință plenară),

compus din domnii P. Mahoney, președinte, S. Gervasoni, președinte de cameră, H. Kreppel, H. Tagaras (raportor) și S. Van Raepenbusch, judecători,

grefier: doamna W. Hakenberg,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 iunie 2009,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă primită prin fax la grefa Tribunalului la 16 mai 2007 (depunerea originalului având loc la 21 mai 2007), domnul Mandt solicită, în esență, anularea deciziei autorității împuternicite să facă numiri (denumită în continuare „AIPN") a Parlamentului European din 8 februarie 2007 de respingere a reclamației depuse de acesta împotriva deciziei din 8 septembrie 2006, prin care Parlamentul European a hotărât reducerea cu 50 %, de la 1 aprilie 2006, a pensiei de urmaș pe care domnul Mandt o primea în calitate de soț supraviețuitor al defunctei doamne Mandt, născută Neumann (numită în continuare „defuncta doamnă Neumann"), fostă funcționară a Parlamentului European. Motivul acestei reduceri a fost acela că, prin decizia din 8 septembrie 2006, Parlamentul European, ca urmare a unei cereri a defunctului domn Braun-Neumann de a primi o pensie de urmaș, de asemenea în calitate de soț supraviețuitor al defunctei doamne Neumann, hotărâse să îi plătească acestuia din urmă, începând de la 1 aprilie 2006, o astfel de pensie într-un cuantum de 50 %.

Cadrul juridic

2 Articolul 79 din Statutul funcționarilor Uniunii Europene (denumit în continuare „statutul") prevede:

„În condițiile prevăzute la capitolul 4 din anexa VIII, soțul supraviețuitor al unui funcționar sau al unui fost funcționar are dreptul la o pensie de urmaș egală cu 60 % din pensia pentru limită de vârstă sau din prestația de invaliditate de care beneficia soțul său sau de care ar fi beneficiat dacă ar fi avut dreptul să o solicite la data decesului, fără aplicarea unor condiții privind vechimea în serviciu sau vârsta.

[...]"

3 Articolul 18 din anexa VIII la statut prevede:

„Soțul supraviețuitor al unui fost funcționar titular al unei pensii pentru limită de vârstă are dreptul la o pensie de urmaș egală cu 60 % din valoarea pensiei pentru limită de vârstă de care beneficia funcționarul respectiv la data decesului, sub rezerva dispozițiilor prevăzute la articolul 22, cu condiția să fi fost căsătoriți timp de cel puțin un an, iar căsătoria să fi fost încheiată înainte ca raporturile de muncă ale funcționarului cu una dintre instituții să înceteze. Valoarea minimă a pensiei de urmaș este de 35 % din ultimul salariu de bază; cu toate acestea, valoarea pensiei de urmaș nu poate depăși, în niciun caz, valoarea pensiei pentru limită de vârstă de care beneficia soțul său în ziua decesului.

[...]"

4 În ceea ce privește articolul 22 din anexa VIII la statut, acesta prevede:

„În caz de coexistență a unui soț supraviețuitor și a unor orfani dintr-o căsătorie anterioară sau a altor succesori în drepturi, pensia totală, calculată în același mod ca cea pentru un soț supraviețuitor care are aceste persoane în întreținere, se împarte între grupurile de persoane în cauză proporțional cu pensiile care ar fi fost atribuite diferitelor categorii tratate separat.

[...]"

5 Articolul 27 din anexa VIII prevede:

„Soțul divorțat al unui funcționar sau al unui fost funcționar are dreptul la pensia de urmaș definită în prezentul capitol, cu condiția să justifice că are dreptul, la decesul fostului soț, la o pensie alimentară din partea acestuia, acordată fie prin hotărâre judecătorească, fie prin convenție încheiată între foștii soți, înregistrată oficial și pusă în aplicare.

Cu toate acestea, pensia de urmaș nu poate depăși valoarea pensiei alimentare plătite la data decesului fostului soț, aceasta fiind ajustată conform normelor prevăzute la articolul 82 din statut.

Soțul divorțat pierde acest drept în cazul în care se recăsătorește înaintea decesului fostului soț. În cazul în care se recăsătorește după decesul fostului soț, beneficiază de dispozițiile articolului 26."

6 Potrivit articolului 28 din anexa VIII la statut:

„În cazul coexistenței mai multor soți divorțați care au dreptul la pensie de urmaș sau a unuia ori a mai multor soți divorțați și a unui soț supraviețuitor care au dreptul la pensia de urmaș, aceasta se împarte proporțional cu durata căsătoriilor respective. Se aplică condițiile prevăzute la articolul 27 paragrafele al doilea și al treilea.

[...]"

Situația de fapt

7 Defuncta doamnă Neumann, la acea dată funcționară în cadrul Parlamentului European, și defunctul domn Braun-Neumann, resortisanți germani, s-au căsătorit la Straubing (Germania) la 3 mai 1993 și s-au stabilit la Andenne (Belgia). Potrivit reclamantului, defunctul domn Braun-Neumann ar fi săvârșit fapte penale, în urma cărora ar fi fost încarcerat, iar ulterior ar fi fost internat într-un spital de psihiatrie.

8 Viața comună a defunctului domn Braun-Neumann și a soției sale s-a limitat la perioade scurte în cursul anului următor căsătoriei lor, care a fost desfăcută printr-o hotărâre judecătorească de divorț a Tribunal de première instance de Namur (Tribunalul de Primă Instanță din Namur) (Belgia), pronunțată în lipsă la 6 septembrie 1995 și care a dobândit ulterior autoritate de lucru judecat în această țară.

9 Cererea de recunoaștere în Germania a acestei hotărâri judecătorești de divorț, pronunțată de Tribunal de première instance de Namur, introdusă de defuncta doamnă Neumann, a fost respinsă în ultimă instanță, prin ordonanța din 11 octombrie 1999, de Bayerisches Oberstes Landesgericht (Tribunalul Suprem din Bavaria, Germania). Refuzul recunoașterii a fost motivat în principal prin nerespectarea dreptului la apărare al defunctului domn Braun-Neumann în cadrul procedurii care a condus la pronunțarea hotărârii judecătorești de divorț în cauză, ca urmare a transmiterii cu întârziere a citației pentru defunctul domn Braun-Neumann, care era încarcerat într-un penitenciar din Germania.

10 La 25 aprilie 2000, reclamantul s-a căsătorit cu defuncta doamnă Neumann la New York (Statele Unite).

11 În anul 2001, defuncta doamnă Neumann s-a pensionat și a beneficiat de o pensie pentru limită de vârstă. Ulterior, aceasta s-a stabilit în Germania, potrivit reclamantului, începând din luna aprilie 2002. Cu toate acestea, un „certificat de rezidență istoric" din orașul Andenne, prezentat de reclamant după ședință (a se vedea punctul 33 din prezenta hotărâre), face dovada existenței unor adrese exclusiv în Belgia.

12 În anul 2003, defunctul domn Braun-Neumann a inițiat în Germania o procedură de divorț, solicitând desfacerea căsătoriei sale cu defuncta doamnă Neumann.

13 Defuncta doamnă Neumann a decedat la 25 iulie 2004, în Germania.

14 La 11 august 2004, reclamantul a solicitat acordarea pensiei de urmaș, cerere aprobată de Parlamentul European la 23 septembrie, cu efect de la 1 noiembrie 2004.

15 Prin decizia din 25 august 2004, Amtsgericht-Familiengericht-Merzig (Tribunalul Cantonal din Merzig, Germania) a admis cererea de divorț introdusă de defunctul domn Braun-Neumann, tribunalul în cauză constatând însă ulterior, prin ordonanța din 21 ianuarie 2005, că procedura de divorț devenise caducă întrucât căsătoria defunctei doamne Neumann și a defunctului domn Braun-Neumann încetase prin decesul doamnei Neumann, survenit la 25 iulie 2004.

16 Cu toate acestea, în livretul de familie al cuplului Braun-Neumann, întocmit de autoritățile germane competente, a fost adăugată la 19 ianuarie 2005 o mențiune potrivit căreia soția „era de asemenea căsătorită" cu reclamantul, această mențiune indicând inclusiv locul și data căsătoriei. În plus, în livretul de familie al cuplului Mandt-Neumann a fost adăugată la 6 aprilie 2006 o mențiune similară, care făcea referire la prima căsătorie a defunctei doamne Neumann.

17 Prin ordonanța din 25 ianuarie 2006, Amtsgericht Siegen (Tribunalul Cantonal din Siegen, Germania), sesizat de Landrat des Kreises Siegen-Wittgenstein Standesamtsaufsicht (directorul districtului Siegen-Wittgenstein, autoritate care exercită funcțiile de supraveghere a stării civile, Germania), a constatat, pe de altă parte, că trebuia să se procedeze la modificarea certificatului de deces al defunctei doamne Neumann, în sensul în care actul respectiv să îl indice ca soț al acesteia nu numai pe domnul Mandt, ci și pe defunctul domn Braun-Neumann. Certificatul de deces astfel modificat a fost emis la 23 martie 2006.

18 Potrivit Parlamentului European, defunctul domn Braun-Neumann a solicitat la 29 martie 2006 acordarea unei pensii de urmaș, în calitate de soț supraviețuitor al defunctei doamne Neumann; în cadrul cererii sale, defunctul domn Braun-Neumann a transmis Parlamentului European ordonanța din 25 ianuarie 2006 a Amtsgericht Siegen, precum și certificatul de deces modificat ca urmare a respectivei ordonanțe.

19 Prin scrisoarea din 8 septembrie 2006, AIPN l-a informat pe defunctul domn Braun-Neumann despre decizia de a i se plăti 50 % din pensia de urmaș al defunctei doamne Neumann, începând de la 1 aprilie 2006. Printr-o altă scrisoare din aceeași zi, AIPN l-a informat pe reclamant că pensia de urmaș de care beneficia în proporție de 100 % trebuia redusă de la 1 aprilie 2006 la 50 %, de restul de 50 % urmând să beneficieze, începând de la data respectivă, defunctul domn Braun-Neumann, în calitatea sa de soț supraviețuitor al defunctei doamne Neumann; astfel, prin aceeași scrisoare, Parlamentul European l-a informat pe reclamant că, potrivit registrului de stare civilă al defunctei doamne Neumann, aceasta era, la data decesului său, căsătorită în același timp cu reclamantul și cu defunctul domn Braun-Neumann, adăugând că examinase de asemenea hotărârea judecătorească de divorț pronunțată de Tribunal de première instance de Namur și hotărârea pronunțată de Bayerisches Oberstes Landesgericht. Ulterior, la 18 octombrie 2006, Parlamentul European a procedat la stabilirea drepturilor defunctului domn Braun-Neumann, acordând acestuia 50 % din pensia de urmaș al defunctei doamne Neumann începând de la 1 aprilie 2006.

20 Reclamantul a contestat decizia din 8 septembrie 2006, adoptată împotriva sa, printr-o reclamație, pe care reprezentantul său a depus-o prin scrisoarea din 13 septembrie 2006, completată prin scrisoarea din 5 octombrie 2006; de asemenea, reclamantul a comunicat Parlamentului European argumentele sale, în detaliu, prin scrisorile din 30 septembrie 2006 și din 4 octombrie 2006. Prin decizia din 8 februarie 2007, AIPN, făcând referire la aceste patru scrisori, a respins reclamația reclamantului.

21 La rândul său, defunctul domn Braun-Neumann, după aprobarea parțială a cererii sale cu privire la plata retroactivă, pentru perioada cuprinsă între 1 august 2004 și 31 martie 2006, a jumătate din pensia de urmaș, a introdus o acțiune în fața Tribunalului, care avea în esență ca obiect plata retroactivă a celeilalte jumătăți a acestei pensii începând de la 1 august 2004. Prin Ordonanța din 23 mai 2008, Tribunalul a respins acțiunea ca fiind inadmisibilă (Ordonanța Braun-Neumann/Parlamentul European, F-79/07, RepFP, p. I-A-1-181 și II-A-1-957); recursul

formulat de defunctul domn Braun-Neumann împotriva acestei ordonanțe a fost respins prin Ordonanța Tribunalului de Primă Instanță din 15 ianuarie 2009, Braun-Neumann/Parlamentul European (T-306/08 P, RepFP, p. I-B-1-1 și II-B-1-1).

Concluziile părților și procedura

22 Reclamantul solicită Tribunalului:

— anularea deciziei AIPN din 8 februarie 2007;

— obligarea Parlamentului European la plata, începând de la 1 aprilie 2006, a cuantumului suplimentar de 50 % din pensia care îi revine în calitate de urmaș al soției sale, defuncta doamnă Neumann, și continuarea plății lunare a acestei sume.

23 În plus, reclamantul solicită Tribunalului:

— autorizarea limbii germane ca limbă de procedură, potrivit articolului 35 alineatul (2) litera (c) din Regulamentul de procedură al Tribunalului de Primă Instanță.

24 Deși la începutul cererii sale reclamantul solicită de asemenea beneficiul asistenței judiciare, nu este mai puțin adevărat că acesta arată în cele din urmă, tot în cadrul cererii sale, că solicitarea sa în acest sens nu ar interveni decât ulterior. Or, nicio cerere de asistență judiciară nu a fost prezentată ulterior de reclamant.

25 Parlamentul European solicită Tribunalului:

— declararea acțiunii în parte ca inadmisibilă;

— respingerea acțiunii ca neîntemeiată în privința celorlalte capete de cerere;

— pronunțarea asupra cheltuielilor de judecată potrivit legii.

26 Prin scrisorile din 30 noiembrie 2007 și din 30 aprilie 2008, Tribunalul, potrivit articolelor 55 și 56 din Regulamentul de procedură, a invitat părțile să se pronunțe și să formuleze observații cu privire la anumite aspecte ale litigiului. Părțile au răspuns acestor măsuri de organizare a procedurii în termenele stabilite.

27 Prin scrisorile din 24 octombrie 2008, Tribunalul a informat părțile că, potrivit articolului 111 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, intenționa să îl invite pe defunctul domn Braun-Neumann să intervină în procedură și a solicitat observațiile lor în această privință. Reclamantul a informat Tribunalul că renunță să formuleze observații cu privire la acest subiect; în ceea ce privește Parlamentul European, acesta a arătat, în termenul stabilit, că nu are obiecțiuni de principiu față de o astfel de invitație.

28 Prin scrisoarea din 21 noiembrie 2008, Tribunalul l-a invitat pe defunctul domn Braun-Neumann să se pronunțe cu privire la invitația de a interveni care i-a fost adresată. Ca răspuns, defunctul domn Braun-Neumann a declarat că dorea să intervină în susținerea concluziilor Parlamentului European.

29 Prin scrisorile din 16 decembrie 2008, Tribunalul a întrebat părțile dacă doresc ca anumite înscrisuri din dosar, pe care le consideră secrete sau confidențiale, să nu fie comunicate defunctului domn Braun-Neumann. Parlamentul European a informat Tribunalul, în termenul stabilit, că nu era cazul; reclamantul nu a răspuns invitației Tribunalului.

30 Prin Ordonanța președintelui Tribunalului din 3 martie 2009, comunicată părților la 4 martie 2009, a fost admisă intervenția defunctului domn Braun-Neumann în prezenta cauză, în susținerea concluziilor Parlamentului European.

31 În memoriul său în intervenție, depus la 20 aprilie 2009, defunctul domn Braun-Neumann a solicitat Tribunalului respingerea acțiunii. Prin scrisorile din 30 aprilie 2009, Tribunalul a indicat părților principale că ar putea răspunde memoriului în intervenție în cadrul procedurii orale.

32 În cursul ședinței, părțile principale și intervenientul au solicitat permisiunea de a depune documente și înscrisuri noi în cadrul procedurii. La sfârșitul ședinței, președintele Tribunalului a precizat că nu se impune terminarea procedurii orale.

33 Prin scrisorile din 17 iunie 2009, Tribunalul a informat părțile că au posibilitatea de a depune, într-un anumit termen, documentele menționate în timpul ședinței. Reclamantul și defunctul domn Braun-Neumann au depus diferite documente prin poștă. Printre documentele depuse de către defunctul domn Braun-Neumann se află, în primul rând, o scrisoare pe care reclamantul i-a adresat-o la 22 septembrie 1997, prin care îi cerea defunctului domn Braun-Neumann să înceteze să o mai hărțuiască pe „soția sa” („meine Frau”), în al doilea rând, o hotărâre a Amtsgericht Nürnberg (Tribunalul Cantonal din Nürnberg, Germania) din 10 decembrie 1999 cu privire la obligarea defunctei doamne Neumann la plata lunară a unei sume de 400 de mărci germane (DEM) cu titlu de pensie alimentară între soți, în al treilea rând, o hotărâre pronunțată în lipsă a Landgericht Koblenz (Tribunalul regional din Koblenz, Germania) din 27 noiembrie 2007 privind obligarea fiului defunctei doamne Neumann la plata sumei de 150 000 de euro cu titlu de drept la rezerva succesorală în favoarea reclamantului și, în al patrulea rând, o scrisoare a Staatsanwaltschaft Siegen (Ministerul public din Siegen, Germania) din 16 februarie 2006, adresată defunctului domn Braun-Neumann, prin care acesta era informat că plângerea pentru bigamie pe care o formulase împotriva reclamantului la 17 martie 2005 trebuia clasată întrucât intervenise prescripția.

34 În plus, la 10 iulie 2009, Tribunalul a dispus o serie de măsuri suplimentare de organizare a procedurii, cărora li s-a dat curs în termenele stabilite.

35 La 11 septembrie 2009, Tribunalul a stabilit data de 25 septembrie 2009 ca termen pentru eventualele observații ale părților cu privire la depunerea și la conținutul documentelor menționate la punctul 33 din prezenta hotărâre. Numai reclamantul a prezentat astfel de observații, în care afirma printre altele că nu își amintește de scrisoarea din 22 septembrie 1997 menționată anterior și susținea că hotărârea Landgericht Koblenz din 27 noiembrie 2007 este rezultatul unor informații eronate furnizate de către defunctul domn Braun-Neumann.

36 Reprezentantul intervenientului a informat Tribunalul despre decesul domnului Braun-Neumann, survenit la 9 octombrie 2009, și a transmis o copie a certificatului de deces.

37 La 12 noiembrie 2009, Tribunalul a stabilit data de 26 noiembrie ca termen, pe de o parte, pentru ca părțile principale să depună eventualele lor observații cu privire la consecințele decesului domnului Braun-Neumann asupra prezentei cauze și, pe de altă parte, pentru ca reprezentantul domnului Braun-Neumann să informeze Tribunalul cu privire la eventuala continuare a procedurii de către succesorii acestuia în drepturi.

38 Prin scrisoarea depusă la grefa Tribunalului la 12 noiembrie 2009, Parlamentul European a informat Tribunalul că, în urma decesului domnului Braun-Neumann, prin decizia din 11 noiembrie 2009, a adaptat valoarea pensiei de urmaș a domnului Mandt astfel încât acesta primește integral, începând de la 1 noiembrie 2009, pensia de urmaș al defunctei doamne Neumann.

39 Prin scrisoarea primită la grefa Tribunalului la 25 noiembrie 2009, reclamantul a prezentat observațiile sale cu privire la consecințele decesului domnului Braun-Neumann asupra prezentei cauze. În special, acesta consideră că decesul domnului Braun-Neumann nu implică o apreciere diferită a situației juridice în litigiu. Cu toate acestea, împrejurarea potrivit căreia pensia de urmaș este plătită integral reclamantului ar trebui să fie considerată un indiciu în sprijinul afirmațiilor sale; astfel, Parlamentul European ar recunoaște din nou existența divorțului dintre defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann, precum și legalitatea căsătoriei dintre defuncta doamnă Neumann și domnul Mandt. Reclamantul deduce din aceasta că dreptul său la plata în proporție de 100 % a pensiei de urmaș exista și în trecut, în perioada cuprinsă între decesul doamnei Neumann și introducerea acțiunii, în orice caz, între 1 august 2004 și 1 aprilie 2006.

40 La 26 noiembrie 2009, Parlamentul European și-a prezentat observațiile cu privire la consecințele decesului domnului Braun-Neumann asupra prezentei cauze, arătând în special că, potrivit acestuia, problema dacă domnul Mandt trebuie considerat ca fiind singurul soț supraviețuitor sau dacă pensia de urmaș trebuia împărțită între domnul Mandt și defunctul domn Braun-Neumann rămâne deschisă chiar și după decesul acestuia din urmă.

41 Prin scrisoarea primită la grefa Tribunalului la 26 noiembrie 2009, reprezentantul părții interveniente a informat Tribunalul, pe de o parte, că din testamentul defunctului domn Braun-Neumann rezultă că doamna Shirley Meyer este unica succesoare universală a acestuia și, pe de altă parte, că, în această calitate, doamna Meyer dorește să îi succeadă în poziția de parte intervenientă în prezenta cauză. Scrisoarea reprezentantului părții interveniente era însoțită de copii ale testamentului din 7 ianuarie 2008 și de procesul-verbal al Amtsgericht Merzig – instanța competentă în materie succesorală – din 3 noiembrie 2009. În aceeași scrisoare, reprezentantul părții interveniente se angaja să comunice noul său mandat la o dată ulterioară, comunicare efectuată la 9 decembrie 2009.

42 La 5 ianuarie 2010, procedura orală a fost declarată terminată și în prezenta cauză au început deliberările.

Obiectul litigiului

43 În susținerea concluziilor sale, reclamantul solicită anularea deciziei AIPN din 8 februarie 2007 de respingere a reclamației sale. În această privință, trebuie amintit faptul că respectivele concluzii în anulare îndreptate formal împotriva deciziei de respingere au, în cazul în care această decizie este lipsită de conținut autonom, efectul de a sesiza Tribunalul cu privire la actul împotriva căruia a fost depusă reclamația (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 17 ianuarie 1989, Vainker/Parlamentul European, 293/87, Rec., p. 23, punctul 8, Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 10 decembrie 1992, Williams/Curtea de Conturi, T-33/91, Rec., p. II-2499, punctul 23, și Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 6 aprilie 2006, Camós Grau/Comisia, T-309/03, Rec., p. II-1173, punctul 43, precum și Hotărârea Tribunalului din 4 iunie 2009, Mölling/Europol, F-11/08, RepFP, p. I-A-1-159 și II-A-1-899, punctul 27). În speță, reclamația depusă de reclamant, respinsă de AIPN la 8 februarie 2007, era îndreptată împotriva deciziei din 8 septembrie 2006, prin care i se reducea acestuia cu 50 %, începând de la 1 aprilie 2006, pensia de urmaș al defunctei doamne Neumann. Decizia din 8 februarie 2007 fiind lipsită de conținut autonom, în măsura în care aceasta se limitează să confirme decizia din 8 septembrie 2006 și – în plus – printr-o motivare care reia în esență, dar într-o manieră mai extinsă, motivarea deciziei menționate, trebuie să se considere, în consecință, că acțiunea este îndreptată exclusiv împotriva deciziei din 8 septembrie 2006, adoptată împotriva reclamantului (denumită în continuare „decizia atacată”).

44 În ceea ce privește solicitarea reclamantului privind autorizarea limbii germane ca limbă de procedură, trebuie amintit că, potrivit articolului 35 alineatele (1) și (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului de Primă Instanță, aplicabil la data depunerii cererii introductive, limba de procedură este aleasă – dintre cele 23 de limbi oficiale ale Uniunii Europene – de către reclamant, sub rezerva

dispozițiilor articolului 35 alineatul (2) literele (a)-(c) din regulamentul menționat, care nu sunt aplicabile în speță. În orice caz, potrivit articolului 29 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, în vigoare de la 1 noiembrie 2007, normele referitoare la regimul lingvistic aplicabile Tribunalului sunt cele cuprinse în Regulamentul de procedură al Tribunalului de Primă Instanță, respectiv dispozițiile articolului 35 alineatele (1) și (2) din acesta, menționate anterior. Prin urmare, în speță nu este necesar ca Tribunalul să se pronunțe cu privire la solicitarea reclamantului privind autorizarea limbii germane ca limbă de procedură, întrucât acesta poate alege din oficiu limba germană ca limba de procedură, ceea ce de altfel a și făcut.

45 Pe de altă parte, trebuie să se constate că decesul domnului Braun-Neumann, survenit la 9 octombrie 2009, nu înlătură obiectul litigiului cu care este sesizat Tribunalul, cu excepția concluziilor care vizează obligarea Parlamentului European în măsura în care acestea se referă la perioada ulterioară datei de 31 octombrie 2009; astfel, reclamantul primește integral, începând de la data respectivă, pensia de urmaș al defunctei doamne Neumann (a se vedea punctul 38 din prezenta hotărâre). Prin urmare, în măsura în care acestea se referă la perioada respectivă, concluziile reclamantului cu privire la obligarea Parlamentului European rămân fără obiect. În schimb, concluziile își păstrează integral obiectul în ceea ce privește perioada anterioară datei decesului defunctului domn Braun-Neumann.

Cu privire la concluziile în anulare

Argumentele părților

46 În susținerea concluziilor în anulare, reclamantul arată că decizia atacată încalcă dreptul Uniunii. Acesta invocă nouă obiecții în cadrul argumentației sale.

47 Prima obiecție cuprinde două aspecte. Pe de o parte, ca urmare a faptului că, printre altele, nicio acțiune nu a putut fi introdusă în fața Bayerischer Verfassungsgerichtshof (Curtea Constituțională din Bavaria) împotriva ordonanței pronunțate de Bayerisches Oberstes Landesgericht la 11 octombrie 1999 (a se vedea punctul 9 din prezenta hotărâre), drepturile defunctei doamne Neumann, precum și cele ale reclamantului ar fi fost limitate. Pe de altă parte, ordonanța pronunțată de Bayerisches Oberstes Landesgericht s-ar întemeia pe premise eronate și, în plus, nu ar fi conformă cu legislația în vigoare la data la care a fost pronunțată, în special cu dreptul Uniunii. Astfel, mai întâi, potrivit reclamantului, ordonanța menționată nu ar arăta dacă Bayerisches Oberstes Landesgericht a verificat afirmațiile defunctului domn Braun-Neumann cu privire la desfășurarea procedurii de divorț în fața Tribunal de première instance de Namur; în plus, citația pentru a se prezenta în fața Tribunal de première instance de Namur ar fi fost transmisă defunctului domn Braun-Neumann potrivit normelor de drept internațional în vigoare și, prin urmare, acesta ar fi dispus de timp suficient de la primirea citației respective, la 4 august 1995, până la judecarea divorțului la Tribunal de première instance de Namur, la 6 septembrie 1995, pentru a depune un memoriu în fața acestei instanțe; mai mult decât atât și contrar celor declarate de acesta, defunctul domn Braun-Neumann nu a formulat apel împotriva hotărârii de divorț menționate.

48 Prin intermediul celei de a doua obiecții, reclamantul, invocând, pe de o parte, articolul 27 din Convenția dintre Republica Federală Germania și Regatul Belgiei privind recunoașterea și executarea reciprocă, în materie civilă sau comercială, a hotărârilor judecătorești, a sentințelor arbitrale și a actelor autentice, semnată la Bonn la 30 iunie 1958, care era în vigoare la data judecării divorțului la Tribunal de première instance de Namur, și, pe de altă parte, făcând trimitere la cele arătate în cadrul primei obiecții, susține că defunctul domn Braun-Neumann nu a fost exclus din procedura în fața Tribunal de première instance de Namur și că acesta s-ar fi putut apăra chiar și într-o astfel de ipoteză.

49 În cadrul celei de a treia obiecții, reclamantul susține că decizia atacată încalcă Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183), din moment ce nu există motive de refuz al recunoașterii, în sensul articolului 22 din Regulamentul nr. 2201/2003, a hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur.

50 Prin intermediul celei de a patra obiecții, reclamantul apără validitatea hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur, din moment ce Belgia reprezenta locul ultimului domiciliu conjugal al defunctei doamne Neumann și al defunctului domn Braun-Neumann; iar aceasta, în pofida unor informații eronate cu privire la locul în cauză, pe care acesta din urmă le-ar fi comunicat, cu rea-credință, în cadrul procedurii în fața Bayerisches Oberstes Landesgericht care a condus la pronunțarea ordonanței din 11 octombrie 1999.

51 A cincea obiecție este invocată împotriva deciziei atacate în măsura în care aceasta făcea trimitere la ordonanța Amtsgericht Siegen din 25 ianuarie 2006, întrucât ordonanța menționată nu ar fi relevantă pentru problema recunoașterii hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur și, în plus, nu ar putea fi valabilă în Uniunea Europeană, unde căsătoria multiplă nu este permisă.

52 Prin intermediul celei de a șasea obiecții, reclamantul arată că mariajul dintre defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann a durat mai puțin de un an și că, prin urmare, acesta din urmă nu poate invoca dreptul de a primi o pensie de urmaș, potrivit dispozițiilor articolului 18 din anexa VIII la statut.

53 Cu privire la cea de a șaptea obiecție, aceasta este întemeiată, pe de o parte, pe faptul că decizia din 8 februarie 2007, de respingere a reclamației depuse de reclamant, face trimitere la dispoziții de drept german, respectiv la articolele 23 și 29 din Legea privind căsătoria (Ehegesetz), care nu mai erau în vigoare la data adoptării deciziei menționate, și, pe de altă parte, pe faptul că ar fi existat o cauză de nulitate a căsătoriei încheiate între defunctul domn Braun-Neumann și defuncta doamnă Neumann, ca urmare a necunoașterii de către aceasta din urmă, la data căsătoriei, a personalității soțului ei și a condamnărilor penale pronunțate împotriva acestuia, chiar dacă reclamantul recunoștea că nu avea calitatea necesară pentru a contesta căsătoria în cauză.

54 În cadrul celei de a opta obiecții, reclamantul arată că Parlamentul European a considerat că defuncta doamnă Neumann era divorțată, în sensul statutului, de la data la care hotărârea judecătorească de divorț pronunțată de Tribunal de première instance de Namur a rămas definitivă, cu toate consecințele financiare pe care le implica aceasta. În urma căsătoriei sale cu reclamantul, defuncta doamnă Neumann a fost considerată din nou de către instituție ca fiind o femeie căsătorită, „cu toate majorările și diminuările corespunzătoare din punct de vedere juridic la nivelul veniturilor și al pensiilor”. În astfel de împrejurări, Parlamentul European ar fi creat o încredere legitimă pentru defuncta doamnă Neumann și pentru reclamant cu privire la calitatea lor de soți.

55 Prin intermediul celei de a noua obiecții, reclamantul, susținând că, în temeiul articolului 18 din anexa VIII la statut, calitatea de soț supraviețuitor este suficientă pentru a i se acorda 100 % din pensia de urmaș, consideră că se poate prevala de o astfel de calitate și că, prin urmare, are dreptul la toată pensia menționată. Astfel, ordonanța Amtsgericht Siegen din 25 ianuarie 2006 nu ar contesta faptul că reclamantul s-a căsătorit în mod valabil cu defuncta doamnă Neumann la New York.

56 Ca răspuns la diferitele obiecții invocate de reclamant, Parlamentul European susține, în esență, că instanța Uniunii nu este competentă să verifice hotărârile instanțelor naționale sau acțiunile autorităților naționale. Prin urmare, Parlamentul European consideră că eventualele erori săvârșite de instanțele naționale germane nu pot fi invocate de reclamant în fața Tribunalului și că AIPN era obligată să țină cont de certificatul de deces, astfel cum a fost modificat de autoritatea competentă, și

să modifice în consecință stabilirea drepturilor de pensie ale reclamantului. De asemenea, Parlamentul European arată că Regulamentul nr. 2201/2003 nu era aplicabil la 6 septembrie 1995, data hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur. Pe de altă parte, Parlamentul European arată că, deși dispozițiile articolelor 23 și 29 din Legea privind căsătoria au fost abrogate, acestea au fost în orice caz înlocuite de articolul 1313 din Codul civil german (Bürgerliches Gesetzbuch, denumit în continuare „BGB"), al cărui conținut este identic. În plus, în ceea ce privește durata căsătoriei dintre defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann, Parlamentul European subliniază că, presupunând chiar că trebuie să se considere că această căsătorie a fost desfăcută prin hotărârea judecătorească de divorț pronunțată de Tribunal de première instance de Namur, nu este mai puțin adevărat că, întrucât defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann s-au căsătorit la 3 mai 1993, această căsătorie a durat doi ani. În sfârșit, Parlamentul European afirmă că, având în vedere principiul concordanței dintre reclamație și acțiune, reclamantul nu poate invoca pentru prima dată principiul încrederii legitime în cadrul cererii sale introductive.

57 În memoriul său în intervenție, defunctul domn Braun-Neumann reia în esență argumentele Parlamentului European, adăugând însă, printre altele, două considerații. Pe de o parte și în subsidiar, acesta susține că simplul fapt că Parlamentul European a plătit reclamantului pensia de urmaș integrală nu poate fi considerat ca fiind o asigurare din partea administrației, dat fiind faptul că o simplă plată nu ar putea da naștere la niciun fel de încredere legitimă a beneficiarului cu privire la legalitatea unei prestații. Pe de altă parte, din moment ce nu poate exista, pentru fiecare funcționar, decât un singur drept la pensie pentru limită de vârstă, Parlamentul European ar fi procedat în mod întemeiat la împărțirea – între cei doi soți supraviețuitori – a pensiei de urmaș al defunctei doamne Neumann.

Aprecierea Tribunalului

58 Prin intermediul primelor cinci obiecții invocate, precum și prin intermediul celei de a șaptea obiecții, reclamantul contestă în realitate calitatea de soț supraviețuitor a defunctului domn Braun-Neumann. Prin intermediul celei de a șasea obiecții, reclamantul pornește de la ipoteza că defunctul domn Braun-Neumann are calitatea de soț supraviețuitor, dar critică Parlamentul European pentru încălcarea articolului 18 din anexa VIII la statut, întrucât defunctul domn Braun-Neumann nu ar fi avut calitatea de soț al defunctei doamne Neumann timp de minimum un an, perioada prevăzută de acest articol. În ceea ce privește a opta obiecție, aceasta este întemeiată pe încălcarea principiului încrederii legitime. În sfârșit, în cadrul celei de a noua obiecții, reclamantul invocă o aplicare eronată a articolului 18 din anexa VIII la statut, în măsura în care Parlamentul European, care i-a recunoscut calitatea de soț supraviețuitor, trebuia să îi acorde integral pensia de urmaș, în pofida recunoașterii aceleiași calități defunctului domn Braun-Neumann.

59 Din cele prezentate la punctele precedente rezultă că argumentația reclamantului constă în esență în două motive.

60 Primul motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 18 din anexa VIII la statut și cuprinde trei aspecte. Primul aspect, care corespunde primelor cinci obiecții invocate de reclamant, precum și celei de a șaptea obiecții, este întemeiat pe contestarea calității înseși de soț supraviețuitor a defunctului domn Braun-Neumann. Al doilea aspect al acestui motiv are legătură cu a șasea obiecție și vizează neîndeplinirea, în cazul căsătoriei defunctei doamne Neumann și a defunctului domn Braun-Neumann, a condiției privind durata minimă de un an de căsătorie prevăzute la articolul menționat anterior. Al treilea aspect, întemeiat pe a noua obiecție, se referă la cuantumul pensiei de urmaș datorate unui soț supraviețuitor al unui funcționar decedat, în cazul recunoașterii aceleiași calități și pentru o altă persoană.

61 Al doilea motiv, care corespunde celei de a opta obiecții, este întemeiat pe încălcarea principiului încrederii legitime.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 18 din anexa VIII la statut

— Cu privire la primul aspect al primului motiv, privind contestarea calității înseși de soț supraviețuitor a defunctului domn Braun-Neumann

62 Potrivit jurisprudenței, din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii și din principiul egalității de tratament rezultă că termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu fac nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare ale acesteia trebuie în mod normal să primească în toată Uniunea o interpretare autonomă, interpretare care trebuie căutată ținând seama de contextul dispoziției și al obiectivului urmărit prin reglementarea respectivă (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 18 ianuarie 1984, Ekro, 327/82, Rec., p. 107, punctul 11, Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 18 decembrie 1992, Díaz García/Parlamentul European, T-43/90, Rec., p. II-2619, punctul 36, Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 22 februarie 2006, Adam/Comisia, T-342/04, RecFP, p. I-A-2-23 și II-A-2-107, punctul 32). Cu toate acestea, în jurisprudența în cauză se recunoaște de asemenea faptul că, inclusiv în lipsa unei trimiteri exprese, aplicarea dreptului Uniunii poate implica, dacă este cazul, o trimitere la dreptul statelor membre, în special atunci când instanța Uniunii nu poate identifica în dreptul Uniunii sau în principiile generale ale dreptului Uniunii elementele care să îi permită să precizeze cuprinsul și domeniul de aplicare ale dispoziției respective prin intermediul unei interpretări autonome.

63 Acesta este cazul în special în ceea ce privește noțiunile vizând statutul persoanelor și dreptul familiei (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 17 aprilie 1986, Reed, 59/85, Rec., p. 1283, punctul 15, și în special Hotărârea Curții din 31 mai 2001, D și Suedia/Consiliul, C-122/99 P și C-125/99 P, Rec., p. I-4319, punctele 34-38), întrucât ordinea juridică a Uniunii nu dispune de norme scrise în materie. În acest sens, s-a considerat în special că este de domeniul dreptului național problema validității de formă a unei convenții de întreținere, ca o condiție de acordare a pensiei de urmaș unui soț divorțat, în temeiul articolului 27 din anexa VIII la statut (Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 21 aprilie 2004, M/Curtea de Justiție, T-172/01, Rec., p. II-1075, punctele 72 și 73).

64 Cu toate acestea, rămâne să se stabilească ce se înțelege prin trimiterea la dreptul național atunci când este în discuție un avantaj financiar prevăzut de statut și când, pe de o parte, acordarea acestui avantaj depinde de starea civilă a funcționarului, iar, pe de altă parte, această situație este apreciată în mod contradictoriu de două sisteme juridice naționale.

65 În mod special, în prezenta cauză se pune problema dacă instanța competentă a Uniunii decide dacă o persoană poate fi calificată drept „soț supraviețuitor” prin intermediul unui raționament de drept internațional privat și, în consecință, pe baza sistemului juridic național desemnat prin intermediul unui astfel de raționament. Or, se opun recurgerii la un raționament de drept internațional privat nu numai cerințe evidente de gestiune administrativă, ci de asemenea – și în primul rând – considerații juridice.

66 Astfel, în primul rând, deși sistemul juridic al Uniunii dispune de câteva instrumente de drept internațional privat cu privire la problema statutului persoanelor, în special Regulamentul nr. 2201/2003, trebuie să se constate că acest regulament are o utilitate foarte limitată pentru determinarea sistemului juridic național relevant atunci când starea civilă a unui funcționar este apreciată în mod contradictoriu de două sisteme juridice naționale. Mai întâi, Regulamentul nr. 2201/2003 prevede recunoașterea automată a deciziilor de desfacere a legăturii conjugale și nu există hotărâri care să implice punerea în aplicare a acestui regulament, respectiv hotărâri judecătorești de recunoaștere a desfacerii legăturii conjugale (hotărâri pe care instanța competentă a Uniunii s-ar putea întemeia în exercitarea competenței sale menționate la punctul 64 din prezenta hotărâre), decât în măsura în care se contestă recunoașterea unei astfel de desfaceri și o parte sesizează instanța competentă pentru judecarea litigiului privind recunoașterea. În continuare, în ceea ce privește deciziile de desfacere a legăturii conjugale, trebuie să se constate că judecarea litigiului

privind recunoașterea poate conduce la hotărâri naționale divergente, în funcție de statul membru căruia îi aparține instanța sesizată. În sfârșit, regulamentul menționat anterior nu este aplicabil deciziilor pronunțate în state terțe și nu poate fi invocat decât în fața statelor membre, cu excepția Danemarcei, în privința deciziilor pronunțate în cadrul acestora din urmă.

67 În al doilea rând, deși instrumentele de drept al Uniunii la care se face referire la punctul precedent pot avea relevanță în problema statutului persoanelor, nu este mai puțin adevărat că acestea vizează în esență normele privind conflictul de jurisdicții. În schimb, în stadiul actual al legislației aplicabile, sistemul juridic al Uniunii nu conține în sine norme privind conflictul de legi în materia statutului persoanelor. Or, părțile nu contestă că normele de drept intern nu sunt convergente în acest domeniu. Astfel, deși toate sistemele naționale de soluționare a conflictelor de legi urmăresc să supună statutul persoanelor dreptului cu care persoana interesată are legăturile cele mai strânse, unele consideră că elementul de legătură adecvat în acest sens este naționalitatea, altele reședința și, în sfârșit, altele adoptă soluții intermediare.

68 Astfel, având în vedere, pe de o parte, lipsa unui set complet de norme de drept internațional privat în cadrul dreptului Uniunii și, pe de altă parte, divergențele dintre sistemele naționale de drept internațional privat, identificarea de către o instanță administrativă a Uniunii, în vederea aplicării unei dispoziții de drept derivat, precum articolul 79 din statut sau articolul 18 din anexa VIII la acesta, a sistemului juridic național care ar fi unicul sistem „competent” pentru determinarea stării civile a unei persoane s-ar dovedi a fi o sarcină deosebit de complexă și foarte aleatorie în plan juridic, și aceasta chiar fără a lua în considerare cerințele și constrângerile administrative (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Warner prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 5 februarie 1981, P./Comisia, 40/79, Rec., p. 382 și următoarele). Pe de altă parte, instanța Uniunii ar trebui de asemenea să se abțină de la o astfel de acțiune, care, printre altele, ar echivala cu o legislație cu caracter jurisdicțional (Concluziile avocatului general Warner, citate anterior, p. 383).

69 În speță, pentru a verifica dacă trebuia să se recunoască defunctului domn Braun-Neumann calitatea de soț supraviețuitor, Parlamentul European, fără a-și fundamenta în mod explicit poziția pe un raționament de drept internațional privat, s-a întemeiat în principal pe considerații bazate pe dreptul material și pe sistemul juridic al unei țări, respectiv Germania, care prezenta în mod evident legături foarte strânse atât cu situația defunctului domn Braun-Neumann, cât și cu litigiul privit în ansamblul său.

70 Astfel, defunctul domn Braun-Neumann avea cetățenia germană și reședința în Germania. În plus, nu numai că în această țară a avut loc căsătoria sa cu defuncta doamnă Neumann, dar aceasta din urmă, care este persoana al cărei soț supraviețuitor pretinde a fi, era de asemenea de cetățenie germană și, domiciliată în timpul vieții sale profesionale în Belgia, se pare că și-a transferat reședința în Germania după ieșirea la pensie; astfel, deși reclamantul a depus după ședință un certificat de rezidență belgian în ceea ce o privește pe defuncta doamnă Neumann și care indica, până la data decesului acesteia, adrese din Belgia, trebuie să se constate, pe de o parte, că însuși reclamantul, în răspunsul său din 9 iunie 2008 cu privire la măsurile de organizare a procedurii stabilite de Tribunal, a recunoscut că defuncta doamnă Neumann se stabilise în Germania în aprilie 2002, iar, pe de altă parte, că certificatele de rezidență, în măsura în care autoritățile emitente nu procedează la verificarea șederii efective (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 8 aprilie 2008, Bordini/Comisia, F-134/06, RepFP, p. I-A-1-87 și II-A-1-435, punctul 76), au o forță probantă foarte relativă. În plus, cealaltă persoană care pretindea că are calitatea de soț supraviețuitor al defunctei doamne Neumann, respectiv reclamantul, era de asemenea cetățean german și avea domiciliul în Germania.

71 Având în vedere legăturile atât de strânse cu Germania și fără a fi necesar să se stabilească dacă, prin comparație, Germania era țara cea mai strâns legată de defunctul domn Braun-Neumann sau de litigiul considerat în ansamblul său, ceea ce pare de altfel foarte probabil, Parlamentul European a

făcut în mod întemeiat referire la dreptul material și la sistemul juridic german pentru a răspunde la întrebarea dacă trebuia să i se recunoască defunctului domn Braun-Neumann calitatea de soț supraviețuitor.

72 Pe de altă parte, nu poate fi contestat faptul că în marea majoritate a sistemelor juridice naționale, starea civilă a defunctului domn Braun-Neumann ar fi determinată de asemenea prin aplicarea dreptului material german și ar fi cea care i-ar fi recunoscută în cadrul sistemului juridic al acestui stat membru.

73 Or, nu poate exista în mod rezonabil nicio îndoială cu privire la faptul că, potrivit dreptului material și sistemului juridic german, defunctul domn Braun-Neumann a avut, de la decesul doamnei Neumann și până la propriul deces, calitatea de soț supraviețuitor al acesteia.

74 Mai întâi, nu este contestat faptul că defunctul domn Braun-Neumann s-a căsătorit cu defuncta doamnă Neumann la 3 mai 1993, în Germania, și a dobândit de la data respectivă calitatea de soț al acesteia.

75 În plus, este cert că, în urma procedurii inițiate în Germania de către defuncta doamnă Neumann și care urmărea recunoașterea hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur, Bayerisches Oberstes Landesgericht a refuzat recunoașterea hotărârii menționate în sistemul juridic german.

76 Pe de altă parte, părțile nu contestă nici faptul că, prin ordonanța din 21 ianuarie 2005, Amtsgericht-Familiengericht-Merzig a constatat că procedura de divorț inițiată în fața sa de către defunctul domn Braun-Neumann împotriva defunctei doamne Neumann și care a condus, la 25 august 2004, la pronunțarea divorțului a devenit caducă întrucât căsătoria încetase prin decesul doamnei Neumann, survenit la 25 iulie 2004.

77 În plus, prin ordonanța din 25 ianuarie 2006 a Amtsgericht Siegen s-a dispus modificarea certificatului de deces al defunctei doamne Neumann, în sensul în care acest act îl desemnează ca soț al acesteia, pe lângă reclamant, care era deja menționat, și pe defunctul domn Braun-Neumann. Certificatul de deces modificat, care îi menționează atât pe reclamant, cât și pe defunctul domn Braun-Neumann ca soți ai defunctei doamne Neumann, a fost emis la 23 martie 2006.

78 Mai mult decât atât, autoritățile germane competente nu numai că au menținut în vigoare livretul de familie al cuplului format din defunctul domn Braun-Neumann și defuncta doamnă Neumann după căsătoria acesteia din urmă cu reclamantul, în anul 2000, dar au și adăugat la livretul de familie al acestui ultim cuplu o mențiune potrivit căreia defuncta doamnă Neumann „era de asemenea căsătorită” cu defunctul domn Braun-Neumann.

79 Din cele prezentate la punctele precedente rezultă că mariajul dintre defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann a existat, pentru dreptul material și pentru sistemul juridic german, până la decesul doamnei Neumann, survenit la 25 iulie 2004, și că, cel puțin din perspectiva acestui drept material și a acestui sistem juridic, defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann trebuie considerați până la data respectivă ca fiind soți, defunctul domn Braun-Neumann având de asemenea posibilitatea de a se prevala, de la 25 iulie 2004, de calitatea de soț supraviețuitor al defunctei doamne Neumann, potrivit articolului 79 din statut.

80 Argumentele invocate de reclamant pentru a respinge calitatea de soț supraviețuitor al defunctului domn Braun-Neumann nu pot pune la îndoială această concluzie.

81 Este în special cazul susținerilor reclamantului cu privire la cauzele de nulitate a căsătoriei dintre defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann, care ar exista în legătură cu acesta din urmă. Astfel, trebuie să se constate că respectiva căsătorie nu a fost niciodată atacată în fața unei instanțe.

82 În plus, faptul că decizia din 8 februarie 2007 de respingere a reclamației reclamantului se referă la dispoziții de drept german care nu ar mai fi fost în vigoare la data adoptării sale nu poate afecta calitatea de soț supraviețuitor a defunctului domn Braun-Neumann și nici nu poate invalida decizia menționată. Astfel, pe de o parte, după cum a arătat Parlamentul European, fără a fi contrazis de reclamant cu privire la acest aspect, deși articolele 23 și 29 din Legea privind căsătoria, la care făcea trimitere decizia atacată, au fost abrogate, acestea au fost înlocuite, în orice caz, de articolul 1313 BGB, al cărui conținut este în esență același; pe de altă parte, din textul deciziei menționate rezultă că dispozițiile în cauză, departe de a constitui motivul pe care se întemeiază AIPN pentru a respinge reclamația, sunt citate numai ca dispoziții naționale de referință pentru contestarea validității unei căsătorii în sistemul juridic german.

83 În ceea ce privește problema legată de validitatea hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur, deși este adevărat că validitatea acesteia în sistemul juridic belgian nu este contestată, este suficient să se constate că validitatea acesteia în Belgia nu afectează cu nimic validitatea sa în alte sisteme juridice naționale, în special în Germania, unde, după cum s-a arătat deja, recunoașterea acesteia a fost refuzată.

84 Trebuie de asemenea respinse criticile reclamantului privind, pe de o parte, refuzul recunoașterii hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur în cadrul sistemului juridic german și, pe de altă parte, ordonanța Amtsgericht Siegen din 25 ianuarie 2006 (a se vedea punctele 49 și, respectiv, 51 din prezenta hotărâre). Astfel, nu este nici de competența instanței, nici de competența instituțiilor Uniunii, atunci când acestea aplică statutul, să verifice temeinicia deciziilor pronunțate de instanțele naționale, în special în împrejurări precum cele din prezenta cauză. În sfârșit, hotărârea judecătorească de divorț pronunțată de Tribunal de première instance de Namur nu intră în sfera de aplicare în timp a Regulamentelor nr. 1347/2000 și nr. 2201/2003, invocate de reclamant.

85 Argumentația reclamantului care urmărea să conteste calitatea de soț supraviețuitor a defunctului domn Braun-Neumann fiind astfel respinsă, trebuie de asemenea să se observe că recunoașterea de către Parlamentul European a calității respective defunctului domn Braun-Neumann nu este nici în contradicție cu recunoașterea aceleiași calități reclamantului, nici incompatibilă cu ordinea publică a Uniunii.

86 În primul rând, trebuie să se constate că sistemul juridic german a recunoscut în mod expres și în multe feluri (a se vedea în special punctele 77 și 78 din prezenta hotărâre) calitatea de soț al defunctei doamne Neumann în același timp pentru reclamant și pentru defunctul domn Braun-Neumann. Pe de altă parte, trebuie amintită în această privință poziția Parlamentului European potrivit căreia, în dreptul german, o căsătorie, chiar încheiată cu încălcarea interdicțiilor legale în vigoare, își păstrează legalitatea atât timp cât nu este anulată printr-o hotărâre judecătorească.

87 În al doilea rând și în orice caz, împrejurarea că, având în vedere considerațiile de mai sus, o instituție a Uniunii recunoaște pentru două persoane calitatea de soț supraviețuitor al unuia și aceluiași fost funcționar decedat, în vederea acordării unui avantaj financiar, nu constituie în niciun fel o acceptare, nici măcar implicită, la nivelul Uniunii, a căsătoriei multiple, acceptare care ar fi de natură să ridice o problemă de compatibilitate cu principiile și cu normele superioare de drept, în special dacă fiecare dintre persoanele interesate beneficia de totalitatea avantajului financiar prevăzut pentru „soțul” supraviețuitor (a se vedea cu privire la această ultimă problemă punctele 99-102 din prezenta hotărâre). În orice caz, instituția în cauză a acționat în speță numai potrivit consecințelor punerii în aplicare a legislațiilor naționale privind familia.

88 Pe de altă parte, trebuie să se arate că, indiferent de considerațiile de mai sus, recunoașterea pentru defunctul domn Braun-Neumann a calității de soț supraviețuitor, în vederea aplicării articolului 79 din statut și a articolului 18 din anexa VIII la acesta, este în conformitate cu scopul acestor articole, care este acela de a compensa, în beneficiul soțului supraviețuitor, pierderea unor venituri care decurge din decesul funcționarului sau al fostului funcționar, pensia de urmaș constituind, din perspectiva unui astfel de scop, un venit substitutiv (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 21 octombrie 2009, Ramaekers-Jørgensen/Comisia, F-74/08, RepFP, p. I-A-1-411 și II-A-1-2229, punctele 53 și 70). Astfel, defunctului domn Braun-Neumann i s-a acordat, prin hotărârea Amtsgericht Nürnberg din 10 decembrie 1999, o pensie alimentară lunară de 400 DEM, pe care nu o mai putea pretinde după decesul doamnei Neumann. Astfel, pensia de urmaș a permis, potrivit scopului său, compensarea pierderii acestui venit.

89 Rezultă că primul aspect al primului motiv, privind contestarea calității însăși de soț supraviețuitor a defunctului domn Braun-Neumann, trebuie respins.

— Cu privire la al doilea aspect al primului motiv, privind condiția duratei minime de un an a căsătoriei, prevăzută la articolul 18 din anexa VIII la statut

90 Reclamantul arată că durata căsătoriei dintre defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann a fost mai mică de un an și că, prin urmare, acesta din urmă nu poate pretinde dreptul la o pensie de urmaș, din moment ce condiția menționată la articolul 18 din anexa VIII la statut nu ar fi îndeplinită.

91 În această privință, trebuie să se constate că dispozițiile articolului 18 din anexa VIII la statut sunt clare și exacte și nu lasă loc de dubii cu privire la interpretarea lor. Astfel, prevăzând că soțul supraviețuitor al unui fost funcționar titular al unei pensii pentru limită de vârstă, „cu condiția să fi fost căsătoriți timp de cel puțin un an”, are dreptul la o pensie de urmaș, acest articol stabilește în mod clar și neechivoc faptul că durata minimă de un an privește existența căsătoriei, iar nu existența unei vieți comune între soți, după cum pare să susțină în mod implicit reclamantul.

92 În consecință, presupunând chiar că defunctul domn Braun-Neumann, care s-a căsătorit la 3 mai 1993 cu defuncta doamnă Neumann și care s-a stabilit împreună cu aceasta la Andenne, ar fi părăsit domiciliul conjugal din luna iulie 1993, după cum a susținut reclamantul fără a fi contrazis, nu este mai puțin adevărat că, în cadrul sistemului juridic belgian, divorțul acestora nu a fost pronunțat decât la 6 septembrie 1995, respectiv după mai mult de doi ani de căsătorie. În plus, astfel cum s-a arătat cu privire la primul aspect al primului motiv, căsătoria acestora nu a putut fi considerată desfăcută în cadrul sistemului juridic german decât ca urmare a decesului doamnei Neumann, survenit la 25 iulie 2004.

93 Prin urmare și în orice caz, condiția minimă a unui an de căsătorie prevăzută la articolul 18 din anexa VIII la statut este îndeplinită în ceea ce privește căsătoria încheiată între defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann.

94 În consecință, acest aspect al primului motiv trebuie de asemenea respins.

— Cu privire la al treilea aspect al primului motiv, privind cuantumul pensiei de urmaș plătite unui soț supraviețuitor în cazul recunoașterii aceleiași calități unei alte persoane.

95 Problema pe care o ridică acest al treilea aspect al primului motiv este dacă Parlamentul European a putut să reducă în mod valabil cu 50 % cuantumul pensiei de urmaș acordate reclamantului pentru motivul că defunctul domn Braun-Neumann avea de asemenea dreptul de a beneficia de o pensie de urmaș, potrivit articolului 79 din statut, ca urmare a calității sale de soț supraviețuitor al defunctei doamne Neumann.

96 Este cert că legiuitorul statutar nu a avut în vedere o situație precum cea din prezenta cauză, în care două persoane, pentru a pretinde o pensie de urmaș, s-ar prevala de calitatea de soț supraviețuitor al aceluiași fost funcționar titular al unei pensii pentru limită de vârstă, invocând fiecare certificate de căsătorie și decizii judecătorești din state diferite (sau, mai important, din același stat), astfel încât, în lumina acestor documente, calitatea menționată pare într-adevăr probabilă pentru fiecare dintre aceste persoane. Dispozițiile articolului 79 din statut și cele ale articolului 18 din anexa VIII la acesta nu prevăd o astfel de ipoteză și se limitează să indice că soțul supraviețuitor al unui fost funcționar beneficiază de o pensie de urmaș, fără a explica în plus care ar putea fi modalitățile de acordare a pensiei de urmaș într-un caz precum cel descris la acest punct, respectiv în cazul în speță.

97 În absența unei norme statutare privind modalitățile de acordare a pensiei de urmaș într-un astfel de caz, revenea Parlamentului European sarcina de a stabili o metodă de soluționare a litigiului cu care fusese sesizat, ceea ce acesta a și făcut prin adoptarea deciziei de a împărți pensia de urmaș în cote egale între reclamant și defunctul domn Braun-Neumann.

98 Reclamantul contestă poziția Parlamentului European susținând că, în măsura în care el îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 18 din anexa VIII la statut, are dreptul la pensia de urmaș integrală și că dreptul său nu poate fi afectat de decizia Parlamentului European de a extinde beneficiul prevăzut de articolul 18 din anexa VIII la o altă persoană care, potrivit Parlamentului European, ar fi de asemenea soț supraviețuitor al defunctei doamne Neumann.

99 Poziția reclamantului, care ar avea drept consecință ca sumele plătite cu titlu de pensie de urmaș ca urmare a decesului unui singur funcționar sau agent să depășească 100 % din cuantumul pensiei în cauză, astfel cum este stabilit acest cuantum prin dispozițiile articolului 79 din statut și ale articolului 18 din anexa VIII la acesta, nu poate fi admisă.

100 În primul rând, trebuie să se observe că, deși statutul nu prevede cazul în care două persoane se prevalează de calitatea de soț supraviețuitor, acesta reglementează totuși, la articolul 28 din anexa VIII, situația frecvent întâlnită în care coexistă mai mulți soți divorțați care au dreptul la o pensie de urmaș sau unul sau mai mulți soți divorțați și un soț supraviețuitor care au dreptul la o pensie de urmaș; într-o astfel de situație, statutul prevede în mod expres o împărțire proporțională cu durata căsătoriilor respective a cuantumului pensiei de urmaș. În mod similar, împărțirea pensiei de urmaș este de asemenea expres prevăzută la articolul 22 din anexa VIII la statut în cazul coexistenței unui soț supraviețuitor și a unor orfani dintr-o căsătorie anterioară sau a altor succesori în drepturi. Deși este adevărat că, teoretic, aceste dispoziții pot fi de asemenea interpretate *a contrario*, iar nu prin analogie, Tribunalul consideră că regula prevăzută de dispozițiile menționate anterior, potrivit căreia poate fi acordată o singură pensie de urmaș, se impune de asemenea în ceea ce privește articolul 79 din statut și articolul 18 din anexa VIII la acesta; tăcerea acestor dispoziții cu privire la ipoteza în care mai multe persoane revendică prestația respectivă nu poate fi pusă decât pe seama caracterului neobișnuit al unei astfel de ipoteze, iar nu a unei voințe afirmate a legiuitorului de a acorda două sau chiar trei pensii de urmaș integrale în legătură cu un singur funcționar sau agent.

101 În al doilea rând, din moment ce funcționarul nu are dreptul, la pensionarea sa, decât la o singură pensie din partea Uniunii (și situația este aceeași în privința pensiei de urmaș, întrucât, potrivit articolelor 22 și 28 din anexa VIII la statut, aceasta trebuie împărțită între mai mulți beneficiari), Tribunalul trebuie să procedeze la fel cu privire la punerea în aplicare a articolului 79 din statut și a articolului 18 din anexa VIII la acesta în cazul coexistenței unor soți supraviețuitori.

102 În al treilea rând și independent de aplicabilitatea jurisprudenței invocate de Parlamentul European în prezenta cauză, potrivit căreia dispozițiile care dau dreptul la prestații financiare trebuie interpretate în mod strict, acceptarea conferirii directe, ca urmare a calității de soț supraviețuitor, a dreptului de a beneficia de o pensie de urmaș integrală, astfel încât, în prezența mai multor persoane cărora le poate

fi recunoscută calitatea menționată anterior, instituția ar trebui să plătească o pensie de urmaș dublă sau chiar triplă, ar fi dificil de conciliat cu obligațiile de bună gestiune financiară și de control al cheltuielilor bugetare ale instituțiilor, care trebuie să prevaleze în cadrul Uniunii.

103 Prin urmare, întrucât sumele totale ce trebuie plătite persoanelor care beneficiază de calitatea de soț supraviețuitor nu pot depăși 100 % din cuantumul prevăzut la articolul 79 din statut și la articolul 18 din anexa VIII la acesta, se pune problema împărțirii acestui cuantum între persoanele menționate.

104 Este adevărat că, pe lângă metoda de împărțire adoptată de Parlamentul European, respectiv împărțirea în mod egal între reclamant și defunctul domn Braun-Neumann, ar fi fost posibile și alte metode. Cu toate acestea, Tribunalul consideră că ceea ce s-a decis în speță nu contravine literei, economiei și scopului dispozițiilor articolului 79 din statut și ale articolului 18 din anexa VIII la acesta, nici chiar celor din întregul capitol privind pensia de urmaș din aceeași anexă, cu atât mai mult cu cât criteriul duratei căsătoriei, astfel cum este prevăzut la articolul 28 din anexa VIII la statut, pe de o parte, ar fi dificil de transpus într-un caz precum cel în speță, iar, pe de altă parte, ar fi contrar scopului articolului 79 din statut.

105 Astfel, durata căsătoriei dintre defuncta doamnă Neumann și defunctul domn Braun-Neumann este contestată și depinde de identificarea sistemului juridic național la care trebuie să se facă referire pentru a o stabili, operațiune deosebit de complexă și foarte aleatorie, după cum s-a arătat la punctul 68 din prezenta hotărâre.

106 În plus, presupunând că criteriul duratei căsătoriei poate fi aplicat pentru fiecare soț supraviețuitor prin raportare la sistemul juridic național care îi este mai favorabil din punctul de vedere al aplicării acestui criteriu, respectiv sistemul juridic belgian pentru reclamant și sistemul juridic german pentru defunctul domn Braun-Neumann, rezultă că durata căsătoriei reclamantului a fost de patru ani și trei luni, în timp ce căsătoria defunctului domn Braun-Neumann a durat unsprezece ani și puțin peste două luni. Or, o împărțire a pensiei de urmaș care ar acorda defunctului domn Braun-Neumann un procent mai mare decât cel la care ar avea dreptul reclamantul ar încălca în mod evident scopul articolului 79 din statut, astfel cum este menționat la punctul 88 din prezenta hotărâre. Astfel, nu numai că viața comună a defunctei doamne Neumann și a defunctului domn Braun-Neumann a durat doar câteva luni, dar această căsătorie a cunoscut în plus mai multe proceduri de divorț: pe de o parte, cea inițiată de defuncta doamnă Neumann în fața Tribunal de première instance de Namur, care s-a finalizat cu o hotărâre judecătorească de divorț în anul 1995, respectiv după numai doi ani de la încheierea căsătoriei, și, pe de altă parte, procedura inițiată în anul 2003, care a devenit caducă în urma decesului doamnei Neumann (a se vedea punctele 15 și 76 din prezenta hotărâre), această ultimă procedură fiind inițiată de defunctul domn Braun-Neumann, care a revendicat însă pensia de urmaș integrală în cadrul unei acțiuni introduse în fața Tribunalului, și respinsă prin Ordonanța din 23 mai 2008, Braun-Neumann/Parlamentul European, citată anterior (a se vedea punctul 21 din prezenta hotărâre).

107 Pentru toate aceste motive, criteriul de împărțire adoptat de Parlamentul European nu pare să fie afectat de nelegalitate și, prin urmare, motivul invocat de reclamant cu privire la cuantumul pensiei de urmaș care trebuie acordată unui soț supraviețuitor în cazul recunoașterii aceleiași calități unei alte persoane trebuie respins.

Cu privire la cel de al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime

108 Potrivit reclamantului, Parlamentul European ar fi creat o încredere legitimă în ceea ce îl privește și în ceea ce o privește pe defuncta doamnă Neumann cu privire la calitatea lor de soți. Parlamentul European invocă inadmisibilitatea acestui motiv ca urmare a încălcării normei privind concordanța dintre reclamație și acțiune.

109 Este adevărat că norma privind concordanța, pe care Parlamentul European o invocă și a cărei nerespectare ar face ca motivul întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime să fie inadmisibil, a fost întemeiată pe o jurisprudență care datează din anii 1970 și care impune, în esență, o concordanță între obiectul și cauza cererii introductive și cele ale reclamației (a se vedea printre altele Hotărârea Curții din 1 iulie 1976, Sergy/Comisia, 58/75, Rec., p. 1139, punctele 31-33, și Hotărârea Curții din 20 martie 1984, Razzouk și Beydoun/Comisia, 75/82 și 117/82, Rec., p. 1509, punctul 9). În jurisprudența ulterioară, noțiunea „cauză" a fost legată de aceea de „capete de cerere ale contestației" (a se vedea Hotărârea Curții din 7 mai 1986, Rihoux și alții/Comisia, 52/85, Rec., p. 1555, punctele 12 și 14, și Hotărârea Curții din 19 noiembrie 1998, Parlamentul European/Gaspari, C-316/97 P, Rec., p. I-7597, punctele 17 și 18), mai multe hotărâri părând de altfel să se întemeieze în principal pe această ultimă noțiune în cadrul examinării normei privind concordanța (a se vedea Hotărârea Curții din 14 martie 1989, Del Amo Martinez/Parlamentul European, 133/88, Rec., p. 689, punctul 10, și Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 31 mai 2005, Dionyssopoulou/Consiliul, T-284/02, RecFP, p. I-A-131 și II-597, punctul 62).

110 Potrivit jurisprudenței menționate la punctul precedent, norma privind concordanța este justificată de însuși scopul procedurii precontencioase, respectiv acela de a permite administrației să își reconsidere decizia și să obțină astfel o soluționare extrajudiciară, calificată drept „soluționare amiabilă", potrivit termenilor utilizați în cele mai multe hotărâri, a diferendelor apărute între funcționari și administrație. Potrivit aceleiași jurisprudențe, pentru ca o astfel de procedură să își poată atinge obiectivul, trebuie ca AIPN să fie în măsură să cunoască într-un mod suficient de exact criticile pe care părțile interesate le formulează împotriva deciziei contestate.

111 Cu toate acestea, întrucât procedura precontencioasă are un caracter neoficial și părțile interesate pot să acționeze în această etapă fără asistența unui avocat, s-a considerat în mod constant că administrația nu trebuie să interpreteze reclamațiile în mod restrictiv, ci într-un spirit de deschidere (Hotărârea Del Amo Martinez/Parlamentul European, citată anterior, punctul 11, Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 13 aprilie 2005, Nielsen/Consiliul, T-353/03, RecFP, p. I-A-95 și II-443, punctul 23). Astfel, s-a constatat în special că, deși concluziile prezentate în fața instanței Uniunii nu pot avea decât același obiect cu cele prezentate în reclamație și nu pot conține decât „capete de cerere ale contestației" întemeiate pe aceeași cauză cu aceea a capetelor de cerere ale contestației invocate în reclamație, aceste capete de cerere ale contestației pot fi totuși dezvoltate în fața instanței Uniunii prin prezentarea unor motive și a unor argumente care nu sunt în mod necesar cuprinse în reclamație, dar au o legătură strânsă cu aceasta (Hotărârea Curții din 26 ianuarie 1989, Koutchoumoff/Comisia, 224/87, Rec., p. 99, punctul 10, Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 8 iunie 1995, Allo/Comisia, T-496/93, RecFP, p. I-A-127 și II-405, punctul 26, Hotărârea Dionyssopoulou/Consiliul, citată anterior, punctul 62, și Hotărârea Tribunalului din 18 mai 2009, Meister/OAPI, F-138/06 și F-37/08, RepFP, p. I-A-1-131 și II-A-1-727, punctul 145).

112 Chiar dacă, de la introducerea normei privind concordanța, instanța Uniunii nu a aplicat întotdeauna această normă cu aceeași flexibilitate (pentru cazurile de aplicare strictă a acestei norme, probabil din cauza legăturii stabilite între noțiunea de cauză a litigiului și cea de capete de cerere ale contestației, a se vedea Hotărârea Curții din 13 decembrie 2001, Cubero Vermurie/Comisia, C-446/00 P, Rec., p. I-10315, punctele 12, 13 și 16, Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 28 mai 1998, W/Comisia, T-78/96 și T-170/96, RecFP, p. I-A-239 și II-745, punctele 62-64, Ordonanța Tribunalului din 11 decembrie 2007, Martin Bermejo/Comisia, F-60/07, RepFP, p. I-A-1-407 și II-A-1-2259, punctele 36-39), interpretarea flexibilă a normei în cauză pare să corespundă atât scopului procedurii precontencioase, astfel cum este amintit la punctul 110 din prezenta hotărâre, cât și normelor în materie de cheltuieli de judecată aplicabile procedurii precontencioase.

113 Astfel, pe de o parte, soluționarea pe cale extrajudiciară a diferendelor, care constituie scopul procedurii precontencioase, este facilitată mult de lipsa formalismului juridic în cadrul acestei proceduri. De altfel, acesta este motivul pentru care jurisprudența nu impune ca motivele invocate de un funcționar în susținerea reclamației sale să fie formulate în termeni juridici (Hotărârea

Tribunalului de Primă Instanță din 5 noiembrie 1997, Barnett/Comisia, T-12/97, RecFP, p. I-A-313 și II-863, punctul 68, și Hotărârea Nielsen/Consiliul, citată anterior, punctul 26). Or, dacă norma privind concordanța ar fi interpretată și aplicată în mod strict, funcționarul ar fi încurajat să recurgă în această etapă la un avocat din teama de a nu vedea cadrul litigiului stabilit în mod definitiv în etapa precontencioasă, în timp ce obiectivul unei astfel de etape este mai puțin acela de a pregăti acțiunea în justiție și mai mult acela de a o evita. Apelând la un avocat, reclamantul ar îngreuna procedura precontencioasă, fapt care ar anula în mod evident scopul acesteia.

114 Pe de altă parte, cheltuielile la care se expune funcționarul înainte de introducerea acțiunii sunt considerate cheltuieli nerecuperabile (Ordonanța Tribunalului de Primă Instanță din 10 ianuarie 2002, Starway/Consiliul, T-80/97 DEP, Rec., p. II-1, punctul 25, și Ordonanța Tribunalului de Primă Instanță din 7 decembrie 2004, Lagardère și Canal+/Comisia, T-251/00 DEP, Rec., p. II-4217, punctele 21 și 22), contrar modului în care se prezintă situația în ceea ce privește cheltuielile efectuate în cursul procedurii contencioase propriu-zise, respectiv aceea care se declanșează prin introducerea acțiunii. Scopul acestei distincții constă în special în voința legiuitorului de a descuraja tocmai recurgerea funcționarului la un avocat în cadrul procedurii precontencioase.

115 Interpretarea flexibilă a cerinței privind concordanța dintre reclamație și acțiune se impune cu atât mai mult în prezent.

116 Astfel, în primul rând, această interpretare este conformă cu jurisprudența care reflectă importanța afirmată din ce în ce mai mult a principiului protecției jurisdicționale efective ca principiu general al dreptului Uniunii care decurge din tradițiile constituționale comune ale statelor membre și este consacrat la articolele 6 și 13 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, acest principiu fiind de altfel reafirmat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 3 septembrie 2008, Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia, C-402/05 P și C-415/05 P, Rep., p. I-6351, punctul 335), care are, potrivit articolului 6 alineatul (1) TUE, aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor. Astfel, deși importanța pe care o are acest principiu pentru o comunitate de drept justifică o interpretare în sens larg a dispozițiilor dreptului primar referitoare la competența Curții asupra chestiunilor preliminare în cadrul Tratatului UE, în versiunea sa anterioară Tratatului de la Lisabona (a se vedea printre altele Hotărârile Curții din 27 februarie 2007, Gestoras Pro Amnistía și alții/Consiliul, C-354/04 P, Rep., p. I-1579, punctul 53, și Segi și alții/Consiliul, C-355/04 P, Rep., p. I-1657, punctul 53, și Hotărârea Curții din 3 mai 2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, Rep., p. I-3633, punctul 18), aceasta trebuie să justifice de asemenea, în cadrul dreptului funcției publice, o interpretare a normei privind concordanța de natură să diminueze cât mai mult posibil constrângerile pe care această normă le impune reclamantului în ceea ce privește motivele și argumentele pe care avocatul său are dreptul să le invoce în cererea introductivă. Astfel, dacă unele constrângeri ulterioare, de exemplu, cele referitoare la elementele de probă noi și la motivele noi (a se vedea articolele 42 și 43 din Regulamentul de procedură al Tribunalului), sunt inerente bunei desfășurări a procedurii în fața Tribunalului și nu contravin astfel principiului protecției jurisdicționale efective, acest principiu ar putea în schimb să piardă mult din substanță în cazul în care avocatul care îl reprezintă pe reclamant ar fi împiedicat să prezinte motive ce s-ar putea dovedi decisive pentru soluționarea litigiului pentru motivul că reclamantul însuși nu s-a gândit să prezinte motivele respective în cadrul procedurii precontencioase.

117 În al doilea rând, de la intrarea în vigoare a Deciziei 2004/752/CE, Euratom a Consiliului din 2 noiembrie 2004 de instituire a Tribunalului Funcției Publice a Uniunii Europene (JO L 333, p. 7, Ediție specială, 01/vol. 5, p. 142) (denumită în continuare „decizia de instituire a Tribunalului”), care prevede la articolul 7 alineatul (5) din anexa I la aceasta că orice parte care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care se dispune în acest sens, funcționarul suportă un risc financiar crescut față de momentul la care a apărut norma jurisprudențială privind concordanța dintre reclamație și acțiune, când funcționarul era scutit de suportarea cheltuielilor de judecată ale instituției câștigătoare. Desigur, această noutate introdusă prin decizia de instituire a

Tribunalului aliniază regimul cheltuielilor de judecată în cauzele funcționarilor la cel al dreptului comun al litigiilor în fața instanței Uniunii; totuși, trebuie să se observe că aceste ultime litigii, atât în materie de anulare, cât și de responsabilitate, nu sunt în mod obligatoriu precedate de o procedură precontencioasă și nu sunt supuse unor constrângeri similare celor rezultate din norma privind concordanța. Astfel, în compensarea noului risc financiar pe care decizia de instituire a Tribunalului îl impune funcționarilor care doresc să se adreseze Tribunalului, este rezonabil și ține de buna administrare a justiției să fie reduse constrângerile care apasă asupra acestora, permițând, printre altele, avocatului care îi reprezintă să nu se limiteze la criticile formulate de funcționar, care de cele mai multe ori nu este jurist și, în orice caz, nu acționează în calitate de jurist și cu atât mai puțin în calitate de avocat.

118 În al treilea rând, atât evoluția practicilor administrative, cât și consacrarea dreptului fundamental la o acțiune efectivă în fața unei instanțe au slăbit treptat una dintre principalele justificări ale normei privind concordanța consacrate de jurisprudență începând din anii 1970, respectiv facilitarea soluționării extrajudiciare a litigiilor în sensul prezentat la punctul 110 din prezenta hotărâre. Astfel, în primul rând, deși este incontestabil faptul că procedura reclamației prealabile continuă să îndeplinească în mod eficient o funcție de filtrare a contestațiilor și oferă administrației posibilitatea de a corecta, înainte de sesizarea instanței, eventualele nereguli sau de a apăra legalitatea deciziilor sale, trebuie adresată întrebarea dacă procedura precontencioasă continuă să fie ocazia pentru o căutare activă și concretă a unei rezolvări amiabile a diferendelor; de altfel, deficiențele constatate în această privință au justificat faptul că, în decizia de instituire a Tribunalului, s-a pus un accent deosebit pe examinarea posibilităților de soluționare pe cale amiabilă a litigiilor, în orice stadiu al procedurii, în fața instanței funcției publice a Uniunii. În al doilea rând, deși garanția unei acțiuni efective în fața Tribunalului, ca expresie a principiului protecției jurisdicționale efective, amintită la punctul 116 din prezenta hotărâre, se exercită în temeiul unor norme, în special procedurale, care includ aplicarea și întinderea acesteia, având în vedere caracterul său fundamental, aceasta nu poate fi subordonată prea strâns scopurilor procedurii prealabile sesizării instanței fără a i se aduce o atingere excesivă; soluționarea extrajudiciară a diferendelor, oricât de dezirabilă ar fi, nu este un drept fundamental și, prin urmare, nu poate justifica restrângerea în mod radical a posibilităților de contestare jurisdicțională pe care le au la dispoziție funcționarii.

119 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se constate că, în conformitate cu jurisprudența citată la punctul 109, norma privind concordanța nu poate interveni decât în cazul în care acțiunea în justiție modifică obiectul sau cauza reclamației, această ultimă noțiune, „cauză”, urmând a fi interpretată în sens larg. Ca urmare a unei astfel de interpretări și fiind vorba despre concluzii în anulare, precum cele cu care este sesizat Tribunalul în prezenta cauză împotriva deciziei AIPN din 8 septembrie 2006, trebuie să se înțeleagă prin „cauză a litigiului” contestarea de către reclamant a legalității interne a actului atacat sau, alternativ, contestarea legalității externe a acestuia, distincție recunoscută în repetate rânduri în jurisprudență (Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 67, Hotărârea Tribunalului din 21 februarie 2008, Putterie-De-Beukelaer/Comisia, F-31/07, RepFP, p. I-A-1-53 și II-A-1-261, punctul 57 și următoarele, care face obiectul unui recurs pendinte în fața Tribunalului Uniunii Europene, cauza T-160/08 P, și Hotărârea Tribunalului din 11 septembrie 2008, Smadja/Comisia, F-135/07, RepFP, p. I-A-1-299 și II-A-1-1585, punctul 40, care face obiectul unui recurs pendinte în fața Tribunalului Uniunii Europene, cauza T-513/08 P).

120 În consecință, sub rezerva unor excepții de nelegalitate și, desigur, a unor motive de ordine publică, în mod normal, nu ar exista o modificare a cauzei litigiului și, prin urmare, inadmisibilitate pentru nerespectarea normei privind concordanța decât dacă reclamantul care contestă în reclamația sa exclusiv validitatea formală a actului care îl lezează, inclusiv aspectele procedurale ale acestuia, invocă în cerere motive de fond sau în ipoteza inversă, în care reclamantul, după ce a contestat în reclamația sa exclusiv legalitatea pe fond a actului care îl lezează, formulează o cerere introductivă care conține motive privind validitatea formală a acestuia, inclusiv aspectele sale procedurale.

121 Cu privire la excepțiile de nelegalitate, chiar dacă acestea s-ar raporta la o altă cauză juridică decât cea care apare în reclamație, inadmisibilitatea acestora pentru nerespectarea normei privind concordanța ar afecta echilibrul dintre protejarea drepturilor procedurale ale funcționarului și finalitatea procedurii precontencioase și ar constitui o sancțiune disproporționată și nejustificată pentru funcționar. Astfel, ca urmare a caracterului juridic intrinsec al unei excepții de nelegalitate, precum și a raționamentului care determină persoana interesată să identifice și să invoce o astfel de nelegalitate, nu i se poate pretinde funcționarului sau agentului care introduce reclamația, care nu dispune neapărat de competențele juridice adecvate, să ridice o astfel de excepție în etapa precontencioasă, sub sancțiunea inadmisibilității ulterioare. Aceasta cu atât mai mult cu cât ridicarea unei excepții de nelegalitate în etapa precontencioasă este puțin probabil să conducă la succesul reclamantului în această etapă, întrucât este improbabil ca administrația să aleagă neaplicarea unei dispoziții în vigoare, care ar încălca eventual o normă de rang superior, cu unicul scop de a permite soluționarea extrajudiciară a litigiului.

122 Din considerațiile care precedă, și în special din cele de la punctele 119-121, rezultă că prezentarea motivului întemeiat pe încălcarea principiului încrederii legitime în cadrul cererii introductive nu încalcă în niciun fel norma privind concordanța. Astfel, criticând în reclamație motivul deciziei Parlamentului European privind reducerea cu 50 % a cuantumului pensiei de urmaș pe care o primea în calitate de soț supraviețuitor, motiv întemeiat pe existența unui alt soț supraviețuitor, reclamantul a contestat în mod cert legalitatea pe fond a actului atacat. Or, este evident că motivul privind încrederea legitimă este un motiv de legalitate pe fond. Astfel, motivul trebuie să fie declarat admisibil.

123 Motivul întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime fiind admisibil, acesta trebuie să fie examinat pe fond.

124 Or, în ceea ce privește fondul, în afara faptului că reclamantul invocă încrederea sa legitimă cu privire la recunoașterea de către Parlamentul European a calității sale de soț al defunctei doamne Neumann, iar nu orice încredere legitimă cu privire la pensia de urmaș și, în plus, cu privire la dreptul său eventual de a primi cuantumul integral al acestei pensii, trebuie să se constate că în prezenta cauză nu sunt îndeplinite condițiile consacrate de jurisprudență și care conferă dreptul de a invoca protecția încrederii legitime (Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 27 februarie 1996, Galtieri/Parlamentul European, T-235/94, RecFP, p. I-A-43 și II-129, punctele 63 și 65, și Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță din 16 martie 2005, Ricci/Comisia, T-329/03, RecFP, p. I-A-69 și II-315, punctul 79, Hotărârea Tribunalului din 21 februarie 2008, Skoulidi/Comisia, F-4/07, RepFP, p. I-A-1-47 și II-A-1-229, punctul 79, și Hotărârea Tribunalului din 4 noiembrie 2008, Van Beers/Comisia, F-126/07, RepFP, p. I-A-1-355 și II-A-1-1929, punctul 70), întrucât reclamantul nu se poate prevala de asigurări precise, necondiționate și concordante furnizate de administrație.

125 În primul rând, efectuarea de către administrație a unor plăți către persoana interesată, chiar pe durata mai multor ani, nu poate fi considerată, în sine, ca fiind o asigurare precisă, necondiționată și concordantă în sensul jurisprudenței citate la punctul precedent; în caz contrar, orice decizie a administrației prin care se refuză pentru viitor, și eventual cu efect retroactiv, plata unui drept financiar plătit în mod nejustificat persoanei interesate timp de mai mulți ani ar fi anulată în mod sistematic de instanța Uniunii în temeiul încălcării principiului încrederii legitime și ar avea drept consecință pierderea, în mare parte, în special a efectului util al articolului 85 din statut privind restituirea plăților nedatorate. Astfel, plata alocației pentru locuință a defunctei doamne Neumann ca urmare a căsătoriei sale cu reclamantul, iar ulterior plata pensiei de urmaș a acestuia din urmă nu au putut determina, prin ele însele, nașterea unei încrederi legitime a reclamantului cu privire la recunoașterea calității sale de soț și la legalitatea acestor plăți atât timp cât Parlamentul European nu a dat nicio altă asigurare în acest sens.

126 În al doilea rând, faptul că, de la data la care hotărârea pronunțată de Tribunal de première instance de Namur a devenit rămas, Parlamentul European a considerat-o pe defuncta doamnă Neumann ca fiind divorțată în sensul statutului (cu toate consecințele financiare pe care le implică acest lucru, respectiv

în special faptul că aceasta nu a mai primit alocația pentru locuință), iar ulterior ca fiind căsătorită cu reclamantul (căsătorie în temeiul căreia aceasta a primit din nou alocația pentru locuință), având în vedere circumstanțele speciale ale speței, nu poate fi privit ca fiind susceptibil să dea naștere unei încrederi legitime a reclamantului cu privire la acordarea viitoare a pensiei de urmaș în totalitatea sa.

127 Astfel, prin analogie cu situația prevăzută la articolul 85 din statut (a se vedea punctul 125 din prezenta hotărâre), este incontestabil faptul că nu revine administrației unei instituții sarcina de a efectua în mod voluntar și prin mijloace proprii cercetări cu privire la evoluția statutului personal al funcționarilor săi, ci doar aceea de a ține cont de informațiile transmise de părțile interesate, în funcție de dovezile oferite prin prezentarea unor documente oficiale sau a unor hotărâri judecătorești. Pe baza acestor informații și documente, administrația trebuie să determine consecințele financiare care se impun și să adopte deciziile corespunzătoare. Acesta este cazul în speță în ceea ce privește Parlamentul European, care, după cum rezultă din examinarea cauzei, s-a limitat să ia în considerare informațiile furnizate de defuncta doamnă Neumann, precum și dovezile transmise de aceasta în sprijinul informațiilor menționate, pe parcursul anilor și pe măsura evoluției situației sale personale. În schimb, astfel cum Parlamentul European a arătat în cadrul ședinței, fără a fi contrazis de reclamant, acesta nu a avut cunoștință nici de acțiunea introdusă la 16 decembrie 1996 de defuncta doamnă Neumann la Bayerisches Staatsministerium der Justiz (Ministerul de Justiție al Landului Bavaria, Germania), nici de decizia din 11 octombrie 1999 a Bayerisches Oberstes Landesgericht privind refuzul recunoașterii în Germania a hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur, nici chiar de acțiunea de divorț introdusă ulterior, în anul 2003, de defunctul domn Braun-Neumann în fața Amtsgericht-Familiengericht-Merzig.

128 Dacă Parlamentul European ar fi deținut aceste informații, ar fi adoptat foarte probabil o decizie diferită în ceea ce îl privește pe reclamant sau cel puțin ar fi avut îndoieli cu privire la starea civilă a acestuia.

129 Netransmiterea către Parlamentul European a informațiilor și a documentelor menționate anterior este imputabilă defunctei doamne Neumann și, cel puțin de la data decesului acesteia, reclamantului; astfel, este puțin probabil ca acesta din urmă, care, după cum rezultă din scrisoarea din 22 septembrie 1997, anexată la documentele transmise de defunctul domn Braun-Neumann după ședință (a se vedea punctul 33 din prezenta hotărâre), forma deja un cuplu cu defuncta doamnă Neumann în anul 1997 și era informat despre existența domnului Braun-Neumann, să fi putut ignora căsătoria încheiată în anul 1993 între acesta din urmă și defuncta doamnă Neumann sau ordonanța din 11 octombrie 1999 a Bayerisches Oberstes Landesgericht privind refuzul recunoașterii în Germania a hotărârii judecătorești de divorț pronunțate de Tribunal de première instance de Namur. Prin urmare, este foarte probabil ca la data la care reclamantul a solicitat Parlamentului European acordarea pensiei de urmaș, respectiv la 11 august 2004, acesta să fi fost conștient de posibila existență a unei alte persoane care putea eventual să revendice calitatea de soț supraviețuitor pe lângă instituție și să solicite acordarea pensiei de urmaș. În acest context, trebuie să se facă trimitere de asemenea, pe de o parte, la plângerea pentru bigamie din 17 martie 2005, introdusă de defunctul domn Braun-Neumann împotriva reclamantului, care, potrivit scrisorii Staatsanwaltschaft Siegen din 16 februarie 2006 (a se vedea punctul 33 din prezenta hotărâre), a contestat faptele care i se imputau, ceea ce înseamnă că fusese informat despre acestea, și, pe de altă parte, la procedura în fața Amtsgericht Siegen, la care reclamantul a fost parte reprezentată și astfel a cunoscut în mod evident conținutul ordonanței din 25 ianuarie 2006, care face trimitere în mod expres la ordonanța pronunțată de Bayerisches Oberstes Landesgericht, menționată anterior; atât procedura declanșată de plângerea pentru bigamie, cât și cea care a condus la pronunțarea ordonanței din 25 ianuarie 2006, menționată anterior, datează dintr-o perioadă anterioară datei la care defunctul domn Braun-Neumann a solicitat Parlamentului European acordarea pensiei de urmaș. În aceste condiții, nu este nicio îndoială că reclamantul se putea aștepta în mod legitim ca defunctul domn Braun-Neumann să solicite într-o zi Parlamentului European acordarea pensiei de urmaș în calitatea sa de soț supraviețuitor.

130 Pentru toate aceste considerații, motivul întemeiat pe încălcarea principiului încrederii legitime trebuie respins, amintindu-se, pe de altă parte, în acest context faptul că Parlamentul European a decis, chiar și după ce a acordat defunctului domn Braun-Neumann 50 % din pensia de urmaș al defunctei doamne Neumann, cu efect retroactiv de la 1 august 2004, să nu solicite restituirea plăților nedatorate de către reclamant pentru cuantumul de 50 % din pensia de urmaș pe care acesta l-a primit în plus între 1 august 2004 și data intrării în vigoare a deciziei atacate.

131 Din toate considerațiile anterioare rezultă că, în fapt, concluziile în anulare și, prin urmare, concluziile privind obligarea Parlamentului European la plata retroactivă către reclamant, începând de la 1 aprilie 2006, a cuantumului de 50 % în plus din pensia de urmaș al defunctei doamne Neumann și la continuarea plății lunare a acestei sume până în luna octombrie 2009 trebuie respinse.

Cu privire la cheltuielile de judecată

132 În temeiul articolului 122 din Regulamentul de procedură, prevederile capitolului VIII al titlului II din regulamentul menționat, referitoare la cheltuielile de judecată, nu se aplică decât cererilor înregistrate pe rolul Tribunalului începând cu data intrării în vigoare a prezentului regulament de procedură, și anume, 1 noiembrie 2007. Prevederile pertinente în materie din Regulamentul de procedură al Tribunalului de Primă Instanță continuă să se aplice *mutatis mutandis* cauzelor în curs de judecată înregistrate pe rolul Tribunalului înaintea acestei date.

133 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului de Primă Instanță, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Cu toate acestea, potrivit articolului 88 din același regulament, în litigiile dintre instituții și agenții acestora, cheltuielile efectuate de instituții rămân în sarcina acestora.

134 În ceea ce privește articolul 87 alineatul (4) al treilea paragraf din Regulamentul de procedură al Tribunalului de Primă Instanță, acesta prevede că Tribunalul poate dispune ca un intervenient să suporte propriile cheltuieli de judecată.

135 În speță, întrucât reclamantul a căzut în pretenții cu privire la acțiunea formulată, se impune să se decidă ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată.

136 Cu privire la intervenient, deși este adevărat că Tribunalul l-a invitat din proprie inițiativă să intervină în prezenta procedură, este, cu toate acestea, cert, în primul rând, că acesta a solicitat, în răspuns, să intervină în susținerea concluziilor Parlamentului European, în al doilea rând, că această intervenție i-a asigurat reprezentarea propriilor interesele în cadrul procedurii și, în sfârșit și în principal, că a putut să își susțină și să își apere drepturile împotriva pretențiilor reclamantului, ceea ce a fost benefic pentru acesta, întrucât intervenția sa nu a rămas fără impact asupra raționamentului instanței, care a condus la respingerea concluziilor reclamantului. Pentru aceste motive, trebuie să se decidă ca intervenientul să suporte propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL FUNCȚIEI PUBLICE

(ședință plenară)

declară și hotărăște:

1) Constată că nu mai este necesar să se pronunțe asupra concluziilor prin care se solicită Parlamentului European plata în integralitate către domnul Mandt a pensiei de urmaș în măsura în care aceste concluzii privesc perioada ulterioară datei de 31 octombrie 2009.

2) Respinge celelalte capete de cerere.

3) Fiecare parte, inclusiv intervenientul, suportă propriile cheltuieli de judecată.

Mahoney Gervasoni

Kreppel Tagaras Van Raepenbusch

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 1 iulie 2010.

Grefier
W. Hakenberg

Președinte
P. Mahoney

Textul prezentei decizii, precum și textele deciziilor instanțelor Uniunii Europene citate în cuprinsul acesteia sunt disponibile pe pagina de internet a Curții de Justiție: www.curia.europa.eu